

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

OCTAVIAN MÂDRUȚ

Geografia

continentelor extraeuropene

manual pentru clasa a VII-a

CORINT

Coperta:
Walter Riess

Redactor:
Daniel Penescu
Nicolae Borcea

Tehnoredactare computerizată,
grafică și cartografie:
Andreea Apostol
Gabriela Tache

Referenți:
Prof. univ. dr. **Gheorghe Măhăra**
Prof. gr. I **Ioan Mintici**
Prof. gr. I **Nicolae Paltin**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
a României**
MÂNDRUȚ, OCTAVIAN
Geografia continentelor extraeuropene:
manual pentru clasa a VII-a / Octavian
Mândruț. - București: Corint, 2008
ISBN 978-973-135-317-3

371.671:913(100):373.3

Editura **CORINT**
Redacția și administrația:
Str. Mihai Eminescu nr. 54 A, sector 1,
București
Tel./fax: 021.319.47.97, 021.319.47.99

Difuzarea:
Calea Plevnei nr. 145, sector 6,
cod poștal 060012, București
Tel.: 021.319.88.22, 021. 319.88.33,
021.319.88.77, 021.319.88.55
Fax: 021.319.88.66

ISBN: 978-973-135-317-3

Toate drepturile asupra acestei lucrări
sunt rezervate Editurii CORINT,
parte componentă a
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

Semne convenționale utilizate în manual

Elemente naturale

Orașe

- peste 10 mil. loc.
- 5 - 10 mil. loc.
- peste 1 mil. loc.
- 500.000 - 1 mil. loc.
- 100.000 - 500.000 loc.
- alte orașe

Activități economice

- rafinării
- siderurgie
- centre industriale
- hidrocentrală
- atomocentrală
- termocentrală
- industrie aeronautică
- industrie navală

Resurse naturale

- Minereu de fier Cupru
- Petrol Plumb
- Gaze naturale Zinc
- Cărbuni superiori Mercur
- Cărbuni inferiori Sulf
- Marmură Mangan
- Alte materiale de construcție Crom

- Nichel Uraniu
- Aur Staniu
- Argint Aluminiu
- Potasiu Diamante
- Sare Fosfați

1

CAPITOLUL

ASIA

Cel mai întins și cel mai populat continent al Terrei reunește o mare varietate de condiții naturale, culturi și civilizații străvechi, resurse bogate și țări situate la niveluri diferite de dezvoltare economică.

Asia este un continent al superlativelor și al contrastelor.

Cu o suprafață totală de 44.407.000 km², Asia este cel mai mare continent al planetei. În partea sa nordică se află Federația Rusă, cel mai întins stat din lume (cu 17 mil. km², din care 12,8 mil. km² pe teritoriul continentului asiatic).

În Asia există 47 de state; în această cifră nu este inclusă Federația Rusă (tratată la Europa), dar este considerată ca țară insula Taiwan și este inclusă Republica Cipru. În anul 1997, Hong-Kong a devenit o provincie a Chinei, păstrându-și o largă autonomie.

Asia - harta fizico-geografică

Harta de mai sus redă aspectul general al *reliefului* Asiei. Sunt reprezentate principalele *trepte de relief* și felul în care acestea sunt amplasate pe suprafața continentului; se observă că există o porțiune continentală *foarte înaltă* (cu altitudini de peste 3000 m) de unde pornesc celelalte trepte de relief. De asemenea, pe hartă sunt localizate principalele *unități de relief*. În cele mai multe cazuri o *unitate de relief* ocupă preponderent o anumită treaptă de relief, dându-i acesteia nume (Câmpia Siberiei de Vest, Câmpia Mesopotamiei ș.a.).

POZIȚIA GEOGRAFICĂ. ASPECTE ALE CUNOAȘTERII CONTINENTULUI

PUNCTELE EXTREME. În partea de **nord**, Asia ajunge până la 79°14' latitudine nordică (*Capul Celeuskin*), dar o serie de insule situate în Oceanul Arctic depășesc 80° latitudine nordică; în **sud**, continentul asiatic trece dincolo de Ecuator, ajungând la 11° latitudine sudică (*insula Roti*); în partea de **vest** ajunge până la meridianul de 25° longitudine estică (*Capul Baba* din extremitatea Peninsulei Asia Mică); în **est** depășește meridianul de 180° (situat la antipod față de meridianul 0°), ajungând la 170° longitudine vestică (*Capul Dejnev*).

Asia - distanțe și puncte extreme, țărături, mări, peninsule și insule

LIMITELE ȘI ȚĂRMURILE. Urmărind limitele Asiei se observă că aceasta este mărginită de Oceanul Arctic (în nord), Oceanul Pacific (în est), Oceanul Indian (în sud), continentele Africa și Europa (în vest).

Spre sud-est, între Asia și Australia, se află numeroase insule care formează Arhipelagul Indonezian și Arhipelagul Filipine.

De asemenea, se observă că acest continent are cele mai întinse peninsule.

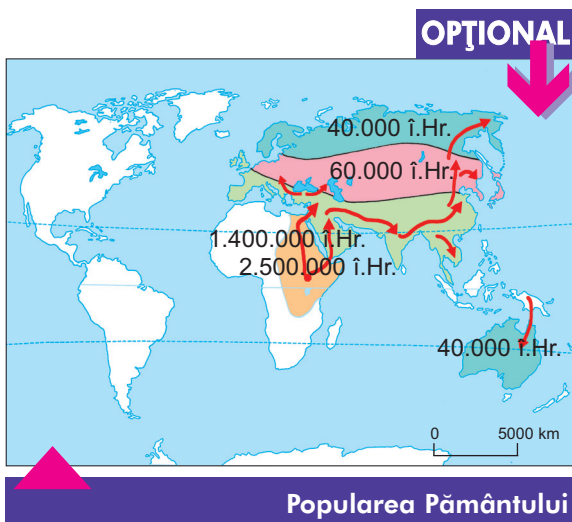
Urmăriți harta de pe pagina anterioară: localizați punctele extreme și precizați distanțele dintre ele. Comparați poziția geografică și întinderea Asiei cu a Europei.

Identificați și localizați principalele articulații ale țărmurilor Asiei (insule, golfuri, peninsule) și mările înconjurătoare. Încercați să le prezentați în ordinea directă și în ordinea inversă a mișcării acelor de ceasornic, pornind de la un anumit punct.

ASPECTE ALE CUNOAȘTERII ASIEI

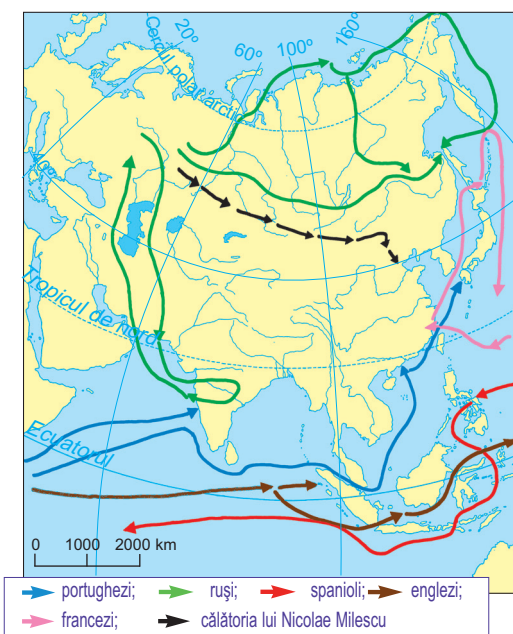
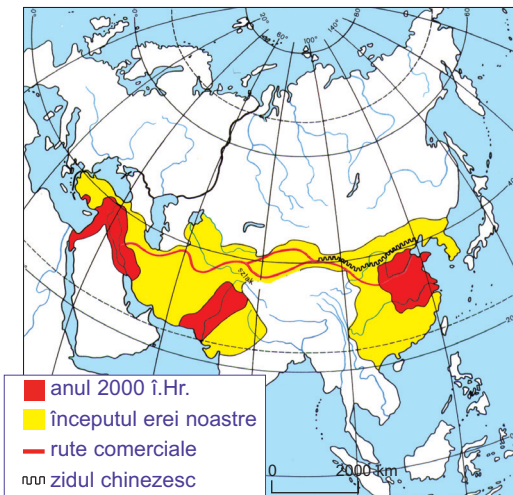
După apariția omului, Asia și apoi Europa au fost populate succesiv, începând din regiunile mai apropiate de continentul african până în porțiunile cele mai îndepărtate. Din Asia au fost populate apoi Australia, Oceania și America. Europa Sudică, Africa de Nord și Asia (de Vest și de Sud) au fost considerate în Antichitate ca o singură întindere continentală.

Ideea este ilustrată foarte bine de **planiglobul lui Eratosthene** (astronom, matematician și filosof grec, sec. al III-lea î.Hr.).

Această hartă este foarte sugestivă pentru modul în care era văzută lumea în antichitate. Eratosthene este cunoscut prin calculele pe care le-a făcut pentru determinarea dimensiunilor Pământului, ajungând la stabilirea lungimii Ecuatorului la valori foarte apropiate de cele actuale. Pe hartă sunt reprezentate principalele părți ale uscatului (Asia, Africa și Europa), câteva insule (Albion-Britania și Taprobane-Ceylon), râuri (Ister-Dunărea, Nil, Eufrat, Indus, Gange), munți, orașe și popoare. Europa, Asia și Africa (atât cât erau cunoscute la vremea aceea) erau considerate împreună.

Civilizații asiatice în urmă cu 4000 de ani

Pătrunderea agriculturii și a „revoluției neolitice” (cu 3000-4000 ani în urmă) pornind din Mesopotamia, întinderea imperiului lui Alexandru Macedon, expansiunea culturilor greacă și romană arată aceeași legătură strânsă între Asia, sudul Europei și nordul Africii. În Antichitate, Asia era cunoscută de europeni, existau legături și drumuri comerciale practice.

Imperiul Roman, apoi Imperiul Bizantin și Imperiul Otoman cuprindeau părți atât din Europa cât și din Asia.

În Evul Mediu, Imperiul Mongol, cu origine în centrul Asiei, controla atât estul și sudul Asiei (China, India), cât și partea de est a Europei.

Călătorii în timpul marilor descoperiri geografice

Epoca descoperirilor geografice a readus în interesul europenilor diferite regiuni ale Asiei, unele mai puțin cunoscute și mai îndepărtate (nordul Asiei, Extremul Orient). Marco Polo a ajuns în China, portughezul Vasco da Gama a ajuns în India ocolind Africa, expediția lui Magellan a ajuns în Arhipelagul Filipinelor, exploratorii ruși au parcurs Siberia. O călătorie interesantă a făcut-o în China românul Nicolae Milescu.

REZUMAT

- Asia este cel mai întins continent.
- Continentul, înconjurat din mai multe părți de oceane și mări, are mari peninsule, insule și arhipelaguri.
- Asia, Europa Sudică și nordul Africii au reprezentat un spațiu comun de populare, istorie și civilizație.

TEME ȘI APLICĂȚII

1. Comparați țărmurile Asiei cu ale Europei și precizați limita dintre cele două continente.
2. Comparați cele trei mari peninsule din sudul Asiei cu cele din sudul Europei.
3. Demonstrați legătura strânsă, foarte veche, între oameni, țări, popoare și civilizații din Asia, Europa și nordul Africii.
4. Precizați traseele unor expediții din timpul marilor descoperiri geografice.

RELIEFUL

Pentru a înțelege mai bine relieful Asiei, amintiți-vă, din cele învățate în clasele anterioare, ce înțelegeți prin: *relief, treaptă de relief, forme de relief, unități de relief, altitudine, eroziune, podiș, câmpie, munte, lanț muntos, depresiune.*

TREpte DE RELIEF. Asia este continentul cu cele mai întinse și mai înalte lanțuri muntoase ale planetei noastre. Față de treptele de relief cunoscute până acum, pe continentul asiatic se poate pune în evidență o *treaptă montană situată la altitudini mai mari de 3000 m.* Aceasta cuprinde munți foarte înalți (Himalaya, Pamir, Karakorum, Kunlun ș.a.) și un podiș înalt (Podișul Tibet, situat la 5000 m). Continentul asiatic este cunoscut prin cele mai mari altitudini ale planetei: vârful Chomolungma (8872 m - *Dierke Weltatlas, 1998*) din Munții Himalaya și vârful Chogori sau K2 (8610 m) din Munții Karakorum. De asemenea, Asia are întinse arii depresionare interioare.

Urmăriți harta de la pagina 5 și identificați principalele trepte de relief și repartiția lor geografică în cadrul continentului. Spuneți ceea ce observați.

Asia - areale cu înălțimi mai mari de 3000 m

■ areale cu înălțimi peste 3000 m

Munții Himalaya

UNITĂȚI TECTONICE. Primele nuclee continentale, care sunt părțile cele mai vechi ale Asiei, sunt denumite de oamenii de știință „scuturi”; în nord și est aceste scuturi („Scutul Siberian” și „Scutul Sinic”-China) au făcut parte dintr-un întins continent al emisferei nordice, denumit *Laurasia*. În sud și sud-vest alte două scuturi (India și Arabia) au făcut parte din continentul emisferei sudice, denumit *Gondwana*. Laurasia a avut sisteme montane asemănătoare celor din nordul Europei.

Se observă că Asia se compune din fragmente ale unor foste continente (unul nordic și celălalt sudic), „sudate” prin apariția sistemului montan alpino-himalayan. În timpul ultimei glaciațiuni, munții înalți ai Asiei și regiunile sale nordice au fost acoperite cu ghețari.

Ghețar și relief glaciar în M-ții Himalaya

TIPURI DE RELIEF. Datorită acțiunii agenților interni (coliziunea plăcilor tectonice, vulcani, mișcări de ridicare și coborâre) și a agenților externi (râuri, fluvii, ghețari, vânturi, temperaturi etc.) s-au format mai multe tipuri de relief, cum ar fi *relieful vulcanic*, *relieful tectonic*, *relieful litoral* (delte, estuare), *relieful glaciar*, *relieful de acumulare fluvială* (câmpii, depresiuni), relieful deșertic.

Aceste tipuri de relief, precum și anumite forme, vor fi studiate la regiunile și țările unde sunt mai reprezentative.

UNITĂȚILE MAJORE DE RELIEF

Asia - principalele unități de relief

Urmăriți harta alăturată, identificați principalele unități de relief reprezentate și apoi localizați: Podișul Tibet, Câmpia Siberiei de Vest, Munții Himalaya, Podișul Siberiei Centrale, Câmpia Gangelui, Podișul Pamir, Podișul Dekkan, Podișul Arabiei, Podișul Chinei de Sud, Câmpia Chinei de Est.

REZUMAT

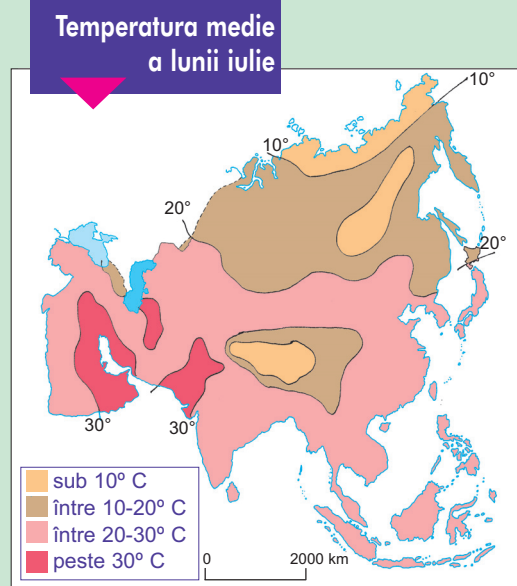
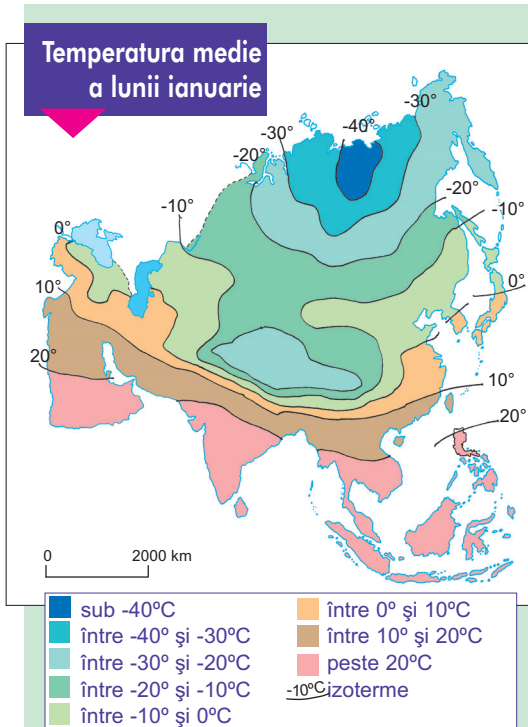
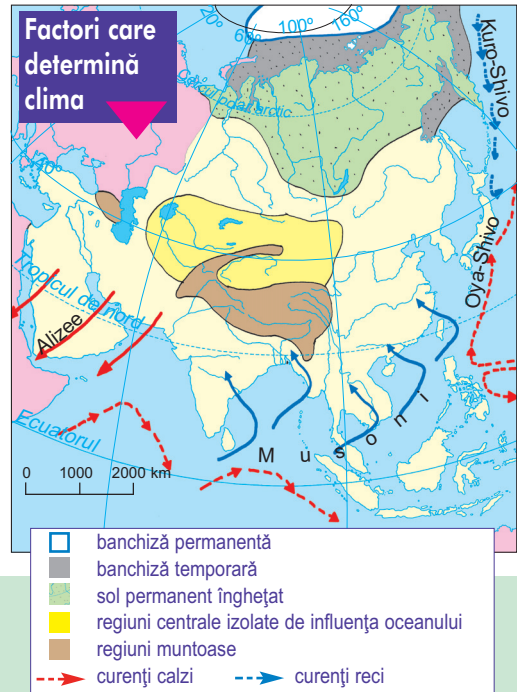
- Asia are cele mai mari înălțimi ale Terrei.
- Continentul este format din scuturi ce aparțin unor unități tectonice diferite, sudate printr-un sistem de munți tineri (sistemul alpino-himalayan).
- Există o mare varietate de forme de relief.
- Marile unități de relief au o serie de caracteristici proprii.

CLIMA

Datorită întinderii mari, poziției geografice și altor factori, Asia sintetizează toate zonele de climă ale planetei.

Principalii factori care determină și influențează clima Asiei sunt:

1. localizarea și întinderea continentului;
2. influența Oceanului Arctic (prin temperaturi scăzute și prezența banchizei);
3. relieful relativ jos al părții de nord a continentului (care facilitează înghețarea solului);
4. dispunerea sistemelor montane și relieful înalt din centrul Asiei;
5. alternanța în cursul unui an a centrelor de presiune, care determină formarea musonilor;
6. formarea alizeelor;
7. influența curenților din Oceanul Pacific.

Urmăriți hărțile de mai sus. Analizați și identificați factorii determinanți ai climei, regiunile cele mai calde, în iulie, și regiunile cele mai reci, în ianuarie. Explicați cum este influențată clima de banchize și de sol permanent înghețat.